

Sisällys

7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	2
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	2
7.1.1 Ohjaus tuen aikana.....	4
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	6
7.2 Yleinen tuki	6
7.3 Tehostettu tuki	7
7.3.1 Pedagoginen arvio.....	8
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	9
7.4 Erityinen tuki	11
7.4.1 Pedagoginen selvitys	12
7.4.2 Erityisen tuen päätös	14
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.....	14
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen	16
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus	18
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus	19
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot	20
7.5.1 Tukiopetus	20
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	21
7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet	22
7.6.1 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut	23

18. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset.	110
18.1. Yleinen tuki.	113
18.2. Tehostettu tuki.	113
18.3. Erityinen tuki.	115
18.4. Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.	120
18.5. Tulkitsemis- ja avustajapalvelut.	122

18-7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestämiseen liittyvät keskeiset linjaukset tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opiskeluhoito muodostavat kokonaisuuden. Tässä osiossa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Opiskeluhoitoa käsitellään omassa osiossaan.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Perusteen teksti

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiovetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

*Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, **vähäisestä vahvempaan** tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.*

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

*Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. **Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.** Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta kartoitetaan mm. erityisopettajien tekemällä suunnitelmallisella seuloinnalla.*

Jokaisessa Järvenpään koulussa toimii moniammatillinen pedagoginen tiimi, jonka tehtävänä on ohjata, toteuttaa ja ohjeistaa tuen toteutumista koulussa sekä toimia pedagogisten arvioiden ja

selvitysten käsittelijänä. Pedagoginen tiimi vastaa luokkien, ryhmien ja koulun hyvinvoinnin ja tuen seurannasta.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä hänen oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Paikallinen tarkennus Siirretään paikalliset tekstit tähän perusteiden tekstien joukosta. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta kartoitetaan mm. erityisopettajien tekemällä suunnitelmallisella seulonalla.

Jokaisessa Järvenpään koulussa toimii moniammatillinen pedagoginen tiimi, jonka tehtävänä on ohjata, toteuttaa ja ohjeistaa tuen toteutumista koulussa sekä toimia pedagogisten arvioiden ja selvitysten käsittelijänä. Pedagoginen tiimi vastaa luokkien, ryhmien ja koulun hyvinvoinnin ja tuen seurannasta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Yhteistyö esiopetuksen kanssa

Yhteistyö aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa

Iltapäivätoiminta toimii kiinteässä yhteistyössä koulujen kanssa. Se tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja koulunkäyntiä, mikä näkyy myös yksittäistä lasta koskevien asioiden hoidossa ja tiedonsiirrossa. Iltapäivätoiminnan henkilöstölle tulee luovuttaa toiminnan asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Iltapäivätoimintaryhmän toimintasuunnitelmassa huomioidaan koulun opetussuunnitelma. Ohjaajat tiedottavat toiminnasta ja siinä tapahtuvista muutoksista iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten opettajille ja huoltajille. Koulun ja iltapäivätoimintaryhmän viestinnässä hyödynnetään koulun sähköistä tiedotusjärjestelmää.

Peruskoulun ja toisen asteen oppilaitosten välinen yhteistyö

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Perusteen teksti

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

*Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös **oppilashuollon opiskeluhuollon** ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.*

~~Vastuuhenkilönä yleisen tuen tarpeen havainnoinnissa, käynnistämässä ja toteuttamisessa on 1.–6. luokilla luokanopettaja ja 7.–9. luokilla kunkin oppiaineen opettaja yhteistyössä luokanvalvojan kanssa. Luokanopettaja ja aineenopettaja tekevät yhteistyötä koulun erityisopettajan ja muiden koulun tukipalveluita tarjoavien henkilöiden ja asiantuntijoiden kanssa. Tuen tarpeen muuttuessa ja oppilaan siirtyessä tehostettuun tukeen oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman kirjaamisesta ja tehostetun tuen toteuttamisen järjestämisestä yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Rehtori tekee päätöksen tehostetun tuen antamisesta pedagogisen arvion pohjalta yhteistyössä koulun pedagogisen tiimin tai muun vastaavan koulun moniammatillisen ryhmän, esim. erityisopetuksen tiimin kanssa.~~

~~Tuen tarpeen muuttuessa tehdään moniammatillisena yhteistyönä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa oppilaan pedagoginen selvitys mahdollisen erityisen tuen tarpeen kartoittamiseksi. Valmistavasta opetuksesta yleisopetuksen ryhmään siirtyvälle oppilaalle tehdään aina kahden vuoden mittainen tehostetun tuen päätös.~~

~~Erityisen tuen päätöksen tekee oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikkö erityisopettajan kirjaaman, koulun pedagogisen tiimin käsittelemän ja rehtorin allekirjoittaman pedagogisen~~

selvityksen perusteella. Koulun erityisopettajan vastuulla on suunnitella ja arvioida erityisen tuen käytännön järjestelyjä yhteistyössä pedagogisen tiimin ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laativat oppilaan ja tämän huoltajan kanssa yhteistyössä luokanopettaja/luokanvalvoja ja erityisopettaja, joka kirjaa sen. HOJKS:n toteutumisesta vastaavat oppilasta opettavat opettajat.

Huoli tuen tarpeesta kaikilla tuen tasoilla voi herätä myös oppilaalla tai tämän huoltajalla. Tällöin asia tuodaan koulussa luokanopettajan, luokanvalvojan tai aineenopettajan tietoon. Myös oppilashuoltohenkilöstöön kuuluvalla tai perheen kanssa työskentelevällä viranomaisella voi herätä huoli oppimiseen liittyvän tuen tarpeen järjestämisestä oppilaalle. Tällöin asia tuodaan koulun pedagogisen tiimin tietoon rehtorin kautta. Tuen tarvetta arvioidaan ja järjestetään samalla toimintatavalla kuin jos huoli heräisi opettajalla. Oppilaan yleinen ja tehostettu tuki järjestetään oppilaan lähikoulussa. Myös oppilaan erityinen tuki järjestetään pääsääntöisesti oppilaan lähikoulussa. Oppilaan erityinen tuki ja erityisen tuen päätökseen perustuva erityisopetus voidaan järjestää myös alueellisessa erityisluokassa tai Juholan erityiskoulussa.

Päätövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päätövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja oppilashuollon opiskeluhoitopalvelujen eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

Paikallinen tarkennus Siirretään paikalliset tekstit tähän perusteiden tekstien joukosta. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Vastuuhenkilönä yleisen tuen tarpeen havainnoinnissa, käynnistämisessä ja toteuttamisessa on 1.–6. luokilla luokanopettaja ja 7.–9. luokilla kunkin oppiaineen opettaja yhteistyössä luokanvalvojan kanssa. Luokanopettaja ja aineenopettaja tekevät yhteistyötä koulun erityisopettajan ja muiden koulun tukipalveluita tarjoavien henkilöiden ja asiantuntijoiden kanssa. Tuen tarpeen muuttuessa ja oppilaan siirtyessä tehostettuun tukeen oppilaan luokanopettaja/luokanvalvoja vastaa pedagogisen arvion ja oppimissuunnitelman kirjaamisesta ja tehostetun tuen toteuttamisen järjestämisestä yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Rehtori tekee päätöksen tehostetun tuen antamisesta pedagogisen arvion pohjalta yhteistyössä koulun pedagogisen tiimin tai muun vastaavan koulun moniammatillisen ryhmän, esim. erityisopetuksen tiimin kanssa.

Tuen tarpeen muuttuessa tehdään moniammatillisena yhteistyönä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa oppilaan pedagoginen selvitys mahdollisen erityisen tuen tarpeen kartoittamiseksi. ~~Valmistavasta opetuksesta yleisopetuksen ryhmään siirtyvälle oppilaalle tehdään aina kahden vuoden mittainen tehostetun tuen päätös.~~

Erityisen tuen päätöksen tekee oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikkö erityisopettajan kirjaaman, koulun pedagogisen tiimin käsittelemän ja rehtorin allekirjoittaman pedagogisen selvityksen perusteella. Koulun erityisopettajan vastuulla on suunnitella ja arvioida erityisen tuen käytännön järjestelyjä yhteistyössä pedagogisen tiimin ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laativat oppilaan ja tämän huoltajan kanssa yhteistyössä luokanopettaja/luokanvalvoja ja erityisopettaja, joka kirjaa sen. HOJKS:n toteutumisesta vastaavat oppilasta opettavat opettajat.

Huoli tuen tarpeesta kaikilla tuen tasoilla voi herätä myös oppilaalla tai tämän huoltajalla. Tällöin asia tuodaan koulussa luokanopettajan, luokanvalvojan tai aineenopettajan tietoon. Myös

oppilashuoltohenkilöstöön kuuluvalla tai perheen kanssa työskentelevällä viranomaisella voi herätä huoli oppimiseen liittyvän tuen tarpeen järjestämisestä oppilaalle. Tällöin asia tuodaan koulun pedagogisen tiimin tietoon rehtorin kautta. Tuen tarvetta arvioidaan ja järjestetään samalla toimintatavalla kuin jos huoli heräisi opettajalla. Oppilaan yleinen ja tehostettu tuki järjestetään oppilaan lähikoulussa. Myös oppilaan erityinen tuki järjestetään pääsääntöisesti oppilaan lähikoulussa. Oppilaan erityinen tuki ja erityisen tuen päätökseen perustuva erityisopetus voidaan järjestää myös alueellisessa erityisluokassa tai Juholan erityiskoulussa.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Perusteen teksti

~~Kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu, kun oppilaalla on tuen tarvetta.~~ *Opetus ja kasvatusta järjestetään **tulee järjestää** yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. **Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu.** Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.*

*Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu ~~ovat~~ **on** osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen ~~oppilashuollon~~ **opiskeluhuollon** tukea. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (**katso opiskeluhuollon osio**).*

~~18.1~~ 7.2 Yleinen tuki

Perusteen teksti

*Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään **ennakolta** esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.*

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Yleinen tuki rakennetaan oppilaskohtaisesti, ja sitä muutetaan joustavasti oppilaan kokonaistilanteen vaatimalla tavalla yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa. Yleinen tuki voidaan rakentaa myös ryhmä-/luokkakohtaisesti, jolloin tuen muodot ovat enemmän yhteisöllisiä

ratkaisuja, esim. luokkakohtaisen koulunkäynninohjaajan työpanos tai samanaikaisopetus. Järvenpään perusopetuksessa laaditaan kaikille ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille oppimissuunnitelma yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa osana yleistä tukea. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaalle annettava yleinen tuki. Tarvittaessa oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää kaikilla luokka-asteilla. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

Paikallinen tarkennus Siirretään paikalliset tekstit tähän perusteiden tekstien joukosta. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Yleinen tuki rakennetaan oppilaskohtaisesti, ja sitä muutetaan joustavasti oppilaan kokonaistilanteen vaatimalla tavalla yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa. Yleinen tuki voidaan rakentaa myös ryhmä-/luokkakohtaisesti, jolloin tuen muodot ovat enemmän yhteisöllisiä ratkaisuja, esim. luokkakohtaisen koulunkäynninohjaajan työpanos tai samanaikaisopetus. Järvenpään perusopetuksessa laaditaan kaikille ensimmäisen ja toisen luokan oppilaille oppimissuunnitelma yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa osana yleistä tukea. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaalle annettava yleinen tuki. Tarvittaessa oppimissuunnitelmaa voidaan käyttää kaikilla luokka-asteilla. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

18.2-7.3 Tehostettu tuki

Perusteet teksti

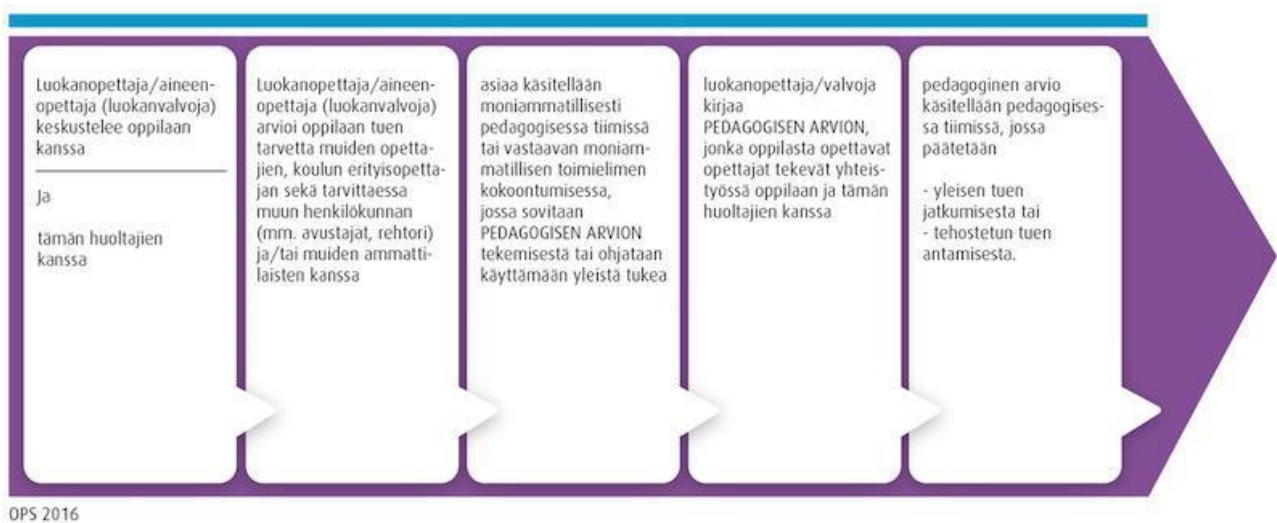
Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja

kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös ~~oppilashuollon~~ *opiskeluhuollon* osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

Paikallinen tarkennus Siirretään tähän perusteiden tekstien alusta. Tämä päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Perusteen teksti

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arvioissa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, ~~oppilashuollollisilla~~ *opiskeluhuollollisilla* tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvon. Tarvittaessa arvon laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvon laatimisessa hyödynnetään oppilalle jo mahdollisesti osana

yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä ~~oppilashuollon~~ *opiskeluhoitopalveluiden ammattihenkilöiden kanssa. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.*

Paikallinen tarkennus Lisätään otsikko Paikallinen tarkennus erottamaan perusteiden teksti paikallisesta tekstistä. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Järvenpäässä oppilaan tehostettu tuki järjestetään oppilaan omassa lähikoulussa. Tehostettua tukea voidaan antaa myös osa-aikaisesti alueellisilla erityisluokilla. Tehostettu tuki suunnitellaan oppilaskohtaisena kokonaisuutena huomioiden koulun mahdollisuudet tuen järjestämisessä.

Päätös tehostettuun tukeen siirtymisestä kirjataan aina pedagogisen tiimin kokouksen muistioon ja sähköiseen järjestelmään. Oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa määritellään annettava tuki. Oppimissuunnitelman kirjaa luokanopettaja/luokanvalvoja yhteistyössä oppilaan, tämän huoltajan ja koulun erityisopettajan kanssa. Oppimissuunnitelman laatimisessa tulee tehdä yhteistyötä kaikkien niiden opettajien kanssa, jotka opettavat oppilasta, mikäli tehostetun tuen tarvetta on kyseisen opettajan opettamassa oppiaineessa tai hänen oppitunnillaan. Luokanopettaja/luokanvalvoja huolehtii oppimissuunnitelmassa sovittujen tukitoimien tiedottamisesta oppilasta opettaville opettajille ja koulunkäynninohjaajille tarvittavilta osin. Tehostettua tukea ja oppimissuunnitelmaa tarkistetaan tuen tarpeen muuttuessa.

Pedagogisessa tiimissä seurataan tehostetun tuen toteutumista ja vaikuttavuutta. Mikäli seurannan perusteella arvioidaan, että oppilas ei enää tarvitse tehostettua tukea, arvioidaan ja suunnitellaan oppilaan siirtyminen yleiseen tukeen. Päätöksen tehostetun tuen lopettamisesta ja yleiseen tukeen siirtymisestä tekee pedagoginen tiimi rehtorin johdolla, ja asia kirjataan pedagogisen tiimin muistioon ja sähköiseen järjestelmään. Mikäli oppilaan opetuksesta vastaavalla opettajalla herää huoli, että tehostettu tuki ei riitä oppilaalle, ryhdytään valmistelemaan pedagogisen selvityksen tekemistä erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi yhteistyössä oppilaan ja tämän huoltajan kanssa. Huoli tehostetun tuen riittämättömyydestä voi herätä myös oppilaan huoltajalla, oppilashuoltoa tekevällä työntekijällä tai muulla viranomaisella.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Perusteen teksti

~~Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan, jonka laatiminen aloitetaan välittömästi päätöksen jälkeen.~~ *Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.*

~~Oppimissuunnitelman~~ *tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.*

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. ~~Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa.~~ Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aikataulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa. ~~Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.~~

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan*
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet*
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet*

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut*
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat*
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus*
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa*
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet*

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhuoltopalvelujen ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako*
- opetuksen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako*
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki*

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat*
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi*
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin*
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta*
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt*

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- *oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti*
- *opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin*
- *perusopetuksen 7--9- vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.*

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

Paikallinen tarkennus Tämä päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

TOIMINTAMALLI MIKÄLI TEHOSTETTU TUKEA EI RIITÄ

OPS 2016

18.3-7.4 Erityinen tuki

Perusteen teksti

*Erityistä tukea annetaan **niille** oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota*

ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (hojks) mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osa-aikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen oppilashuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Perusteen teksti

~~Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä tai erityisen tuen lopettamiseksi koululla on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Erityisopettaja tekee yhteistyössä luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa pedagogisen selvityksen mahdollisimman moniammatillisesti. Siinä korostuu oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan systemaattisten havaintojen, keskustelujen ja tehtyjen kartoitusten tulosten perusteella muodostunut asiantuntemus oppilaan kasvun ja oppimisen etenemisestä ja annettujen tehostetun tuen tukitoimien vaikuttavuudesta sekä lisätuen tarpeesta.~~

~~Selvitysten perusteella erityisopettaja tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta pedagogisen selvityksen lomakkeelle.~~

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä*

- *opiskeluhoilto palveluiden ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.*

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- *oppilaan oppimisen eteneminen*
- *oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista*
- *oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista*
- *oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet*
- *arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, ~~oppilashuollollisilla~~ opiskeluhoollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea*
- *arvio erityisen tuen tarpeesta*
- *arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.*

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Paikallinen tarkennus Siirretään tähän luvun alusta. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä tai erityisen tuen lopettamiseksi koululla on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Erityisopettaja tekee yhteistyössä luokanopettajan/luokanvalvojan kanssa pedagogisen selvityksen mahdollisimman moniammatillisesti. Siinä korostuu oppilasta opettavien opettajien ja erityisopettajan systemaattisten havaintojen, keskustelujen ja tehtyjen kartoitusten tulosten perusteella muodostunut asiantuntemus oppilaan kasvun ja oppimisen etenemisestä ja annettujen tehostetun tuen tukitoimien vaikuttavuudesta sekä lisätuen tarpeesta.

Selvitysten perusteella erityisopettaja tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta pedagogisen selvityksen lomakkeelle.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Perusteen teksti

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa. Pedagoginen selvitys käsitellään koulun moniammatillisessa pedagogisessa tiimissä, ja käsittely kirjataan pedagogisen tiimin muistioon. Pedagogisen selvityksen allekirjoittaa rehtori. Rehtori lähettää pedagogisen selvityksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikölle, joka arvioi pedagogisen selvityksen perusteella erityisen tuen tarpeen. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikkö tekee tarvittaessa erityisen tuen päätöksen. Pedagogisesta selvityksestä lähetetään oppilaan huoltajalle kopio, mikäli ne eivät ole sähköisessä järjestelmässä huoltajan luettavissa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla. Päätös on aina perusteltava. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

*Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista arviota **selvitystä** ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästyminen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.*

*Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan ~~kevällä~~ **jälkeen** sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä (~~OHJEET ERITYISEN TUEN TARKISTAMISTA VARTEN~~). Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä ~~hallintopäätös~~ **päätös**. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.*

Paikallinen tarkennus Siirretään tähän luvun alusta. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Pedagoginen selvitys käsitellään koulun moniammatillisessa pedagogisessa tiimissä, ja käsittely kirjataan pedagogisen tiimin muistioon. Pedagogisen selvityksen allekirjoittaa rehtori. Rehtori lähettää pedagogisen selvityksen oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikölle, joka arvioi pedagogisen selvityksen perusteella erityisen tuen tarpeen. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikkö tekee tarvittaessa erityisen tuen päätöksen. Pedagogisesta selvityksestä lähetetään oppilaan huoltajalle kopio, mikäli ne eivät ole sähköisessä järjestelmässä huoltajan luettavissa.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Perusteen teksti

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma; (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen. Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan*
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet*
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet*
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet*
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät*

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut*
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat*
- oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus*
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa*
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet*

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla*
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus*
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa*
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjatusta toiminnasta ja valvonnasta*

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhoitopalveluiden ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointijankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti, ja hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla synnä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa. ~~Oppiainetta yksilöllistettäessä tarvitaan lausunto tai kannanotto, jossa on perusteet yksilöllistämistä varten.~~

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen edellytyksensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseen kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltyihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen ~~lisäietoihin~~ **lisätietoja -kohtaan** tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. **Vapauttamisesta** oppiaineen opiskelusta ~~vapauttamisesta~~ tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

Paikallinen tarkennus Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Oppiainetta yksilöllistettäessä tarvitaan lausunto tai kannanotto, jossa on perusteet yksilöllistämistä varten.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.*
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.*
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.*

~~Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos asiantuntijan kannanotossa tai lausunnossa todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin eikä hän enää hyödy pienemmästä ryhmäkoosta, esitetään oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikölle pidennetyn oppivelvollisuuden päättämistä.~~

Hallintopäätöksen jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin, mutta tarvittaessa hänelle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

Paikallinen tarkennus Siirretty tähän perusteiden tekstien joukosta. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos asiantuntijan kannanotossa tai lausunnossa todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin eikä hän enää hyödy pienemmästä ryhmäkoosta, esitetään oppimisen ja koulunkäynnin tuen päällikölle pidennetyn oppivelvollisuuden päättämistä. Hallintopäätöksen jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin, mutta tarvittaessa hänelle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

*Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain, kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. ~~Toiminta-alueita~~ **Toiminta-alueet** ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.*

*Toiminta-alueittain järjestettävän **järjestävän** opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa **olevia** ja oppilaalle mielekkäitä.*

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

*Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon ~~hahmottamista~~ **hahmotusta**, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyyyden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.*

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas kykenee vuorovaikutukseen *on vuorovaikutuksessa* ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää ympäristön viestejä ja kieltä myös itse *ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia*. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, *sekä* sosiaalisten *ja* *sekä* kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

18.4 7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Perusteen teksti

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan.

Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko ~~oppituntien ulkopuolella~~ tai oppilaan työjärjestyksen mukaisesti niiden **mukaisten, sellainten** oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, **tai oppituntien ulkopuolella**. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, ~~mutta~~ sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvuja sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

Paikallinen tarkennus Lisätään otsikko Paikallinen tarkennus erottamaan perusteiden teksti paikallisesta tekstistä. Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Rehtori vastaa koulunsa tukiopetusresurssin tarkoituksenmukaisesta käytöstä ja seuraamisesta. Rehtorin tehtävänä on huolehtia tukiopetuksen mahdollistumisesta työjärjestyksissä. Kaikesta annetusta tukiopetuksesta tehdään koonti lukuvuoden päättyessä.

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, ~~ja~~ sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille

annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevammaisten tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. **Myös** opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. ~~Koulunkäynninohjaaja~~ **Avustaja** ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja ~~koulunkäynninohjaajat~~ **avustajat** suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

~~Koulunkäynninohjaajan~~ **Avustajan** antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. **Avustajapalvelun** tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. ~~Koulunkäynninohjaajan~~ **Avustajan** antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti, ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita

asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta sekä ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle hankittavista mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

18.5-7.6.1 Tulkitsemis- ja avustajapalvelut

Paikallinen tarkennus Paikalliset tekstit päivitetään kesän ja alkusyksyn 2023 aikana.

Erityisen tuen päätöksessä määritellään oppilaan oppimiseen tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälinetarpeet. Yksittäisen oppilaan kohdalla em. asiat tarkennetaan lukuvuosittain HOJKSissa.